

перспектива на Сонди на мястото на настоящето се тематизира миналото (в драматургията на Ибсен), междучовешките отношения се субективизират (в драматургията на Стриндберг), събитията се релативизират чрез обективните условия, които те трябва да представят (в драматургията на Хауптман).

Твърдението на Светлозар Игов, отнасящо се до втората Яворова пиеса „Когато гръм удари, как ехото заглъхва“, че „доскорошният „байронист“ тук се опитва да стане „флорберист“¹⁸ спокойно може да бъде отнесено още към първата драматургическа творба на Яворов „В полите на Витоша“. Любовната история между персонажите на Мила и Христофор се е случила три години преди да се разгърне сюжетът, който я повтаря и интензифицира с трагичния край на влюбените. Сюжетът „визуализира“ фабулата чрез аналитичната техника, чиито образцови примери в съвремението на Яворов дава норвежкият драматург Хенрик Ибсен (1828–1906), а пиесите му отлично образованият по отношение на драмата български автор старателно изследва. Аналитичната техника, която той прилага в първата си творба, превръща настоящите пет действия на произведението в развръзка, кулминация и епilog на събитията отпреди три години. „Романизацията“ на драмата се открива и във факта, че описанията и разказите на персонажите преобладават над извършените действия. Диалогът, особено този в III действие (прочутата сцена на гробището), представлява скрит вътрешен монолог, който дава израз на размислите им и предположенията относно ставащото. Действието там изглежда статично, защото персонажите непрекъснато се връщат към вече преживени от тях събития, които изваждат наяве вътрешния живот на душата, за който търсят временно уталожване във всекидневието, но заедно с това те се превръщат в разказвачи на собствения си „роман“. Или това е вторият белег на модерната драма – субективизацията, разработван от друг съвременник на Яворов, шведския драматург Аугуст Стриндберг (1849–1912). Многото епизодични герои във второ действие, разиграващо се в софийското Казино, срещуположно на сградата на Народния театър, са знаци на социалната среда за зрителите и също могат да бъдат разглеждани като проникване на романовия принцип в драматическата форма на пиесата. Посетители, чиновници, артисти, вестникарски сътрудници, прислужници, жители на София дефилират пред погледа на публиката и илюстрират принципа на немския драматург Герхарт Хауптман (1862–1946) за обективните условия от икономически и политически характер, под чието влияние се намира животът на модерния

¹⁸ Игов, Св. *История на българската литература 1878–1944. С.*, 1995, с. 235.